

Prof. dr. Magda Jeanrenaud
Universitatea "Al.I. Cuza" Iași
Facultatea de Litere
Departamentul de limbi și literaturi străine
Bdul Carol I, nr. 11, Iași, 700506

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

Am explicat în teza de abilitare, pe larg, în ce a constat investigarea și reconstituirea liniilor de forță ale paradigmei structuraliste, cu accent pe un domeniu al teoriei literare – poetica – și pe un traseu intelectual – cel al lui Tzvetan Todorov – văzut ca o experiență exemplară, pentru a decela, într-un al doilea timp, "lecția" pe care am extras-o – și urmat-o – pentru propriul meu parcurs de cercetare. Am coroborat-o cu un alt traseu teoretic, cel al traductologiei – discursul asupra traducerii văzută ca proces, act, dar și ca înfăptuire – pornind de la certitudinea că ea nu se poate lipsi de o viziune asupra textului-de-tradus ca discurs generat (și) de un gen care îi determină configurația care, odată cunoscută, va determina și procedeele utilizate în traducerea lui. Această experiență teoretică a avut un impact indiscutabil nu doar asupra tehnicilor pe care le-am adoptat în traduceri pe care le-am semnat, dar și asupra deciziei de a mă specializa în traducerea discursului științelor umane. Toate studiile, cărțile și cercetarile mele sunt inspirate de acest du-te-vino între teorie și practică, teoria ca orizont teoretic ce inspiră practica traducerii, practica traducerii ca teren de verificare a postulatelor teoretice. O asemenea teorie nu se mai poate încadra strict sub tutela lingvisticii, tot așa cum și poetica a trebuit să iasă la un moment dat de sub hegemonia acesteia și a postulatelor autonomiei și imanenței textului literar. În paralel cu studierea și reconstituirea paradigmei structuraliste, dar și a semnificațiilor derivate ei spre ceea ce am numit paradigma comunicării, pe fundalul câmpului intelectual francez în cea de-a doua jumătate a secolului XX și a traseului urmat de gândirea lui Tzvetan Todorov, am continuat să contribuie activ la înscrierea unor valori europene în circuitul național prin intermediul traducerii: după ce participasem la a-l face cunoscut în spațiul românesc pe renumitul germanist și istoric al spațiului cultural austriac și central-european Jacques Le Rider¹, am continuat prin a-i traduce cartea despre jurnalele intime vieneze, ocazie și de a recupera, în Prefața² scrisă la această carte, consacrată speciei jurnalului intim, cronologicul ca o dimensiune fundamentală a poeticii textului. În același an apăsă și o altă traducere a mea, prin care publicul românesc făcea cunoștință pentru prima dată cu un cunoscut eseist și teoretician francez al jurnalului intim, Pierre Pachet, cel care a inventat și o nouă formă de scriere autobiografică, preocupat în aproape toate cărțile sale de relația dintre scriere și temporalitate: am scris cu această ocazie o

---

¹ Jacques Le Rider, *Modernitatea vieneză și crizele identității*, traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași, 1995.

² Magda Jeanrenaud, *Jurnalul intim – mode d'emploi*, prefață la Jacques Le Rider, *Jurnalele intime vieneze*, traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Polirom, Iași, 2001, pp. 5-19.

Prefață în care vorbeam despre “paradoxala poetică” a lui Pierre Pachet³. A fost o ocazie și de a urmări, pentru uz propriu și nu numai, modul cum a evoluat poetica și teoria literară de-a lungul ultimelor două decenii ale secolului trecut.

Nu în ultimul rând, evoluția gândirii lui Tzvetan Todorov de la manifestul poeticii și până la critica dialogică, reflectată pas cu pas în cărțile și studiile sale de-a lungul a aproape o jumătate de secol, și mai ales efortul de a construi un alt tip de discurs teoric, au demonstrat impasul la care poate duce dezacordul dintre un obiect de studiu “uman” tratat cu uneltele gradului zero ale unui discurs neutru, altfel spus eșecul unui demers ce nu armonizează cunoașterea cu interpretarea: m-am convins astfel că discursul teoretic nu are decât de câștigat din integrarea, dialogică, a acestor două dimensiuni ale oricărui act de cunoaștere, cu condiția respectării unei coerențe decise de cel care-l elaborează, coerență *explicit* asumată și argumentată. Așa cum șade bine celui care se ocupă de traducere, am încercat să îmbrac veșmintele unui mediator între culturi, contribuind la circulația ideilor prin înscrierea unor valori în circuitul național: astfel, lucrările unor cunoscute personalități internaționale, total necunoscute publicului român neștiutor al limbii operelor acestora, precum Jacques Le Rider, Pierre Pachet, Herman Parret, Michel de Certeau, Jean Bollack, Alain Touraine, au fost traduse de mine pentru prima dată în limba română și publicate de edituri de renume pe care am știut să le conving de utilitatea investiției intelectuale.

Am stăruit asupra mării schimbări de paradigmă în cercetarea culturologică din jurul anilor '70 ai secolului trecut, discutată de mine la nivel istoric și teoretic, prin traducerea unui “roman” asupra perioadei: *Samurii*⁴ Juliei Kristeva, ocazie cu care am examinat nemijlocit raporturile dintre narațiunea ficțională și non-ficțională, ca și proiecția ei traductologică. Am urmărit în paralel și ceea ce aș numi “recuperarea” propriei istorii, arunci când am tradus dureroasele memorii ale celui care avea să devină părintele psihologiei sociale, Serge Moscovici, sau când am alcătuit, tradus și prefațat ediția cronicilor privitoare la aparițiile de carte românească publicate de Edgar Reichmann în cotidianul *Le Monde* de-a lungul a peste trei decenii, texte scrise pentru publicul francez. A fost o ocazie de a experimenta dificultatea traducerii, pentru publicul român, a unor texte, despre literatura română, însă adresate publicului francez și de a constata astfel, “pe viu”, în ce măsură este dependent un text de receptorul pentru care este scris. A fost și o ocazie de a examina și teoretiza, în Prefața la această carte, “virtuțile exotopiei”, pe care aveam să le regălesc (și să le aplic) atunci când am tradus, câțiva ani mai târziu, contribuind la “reinsurarea” în discursul istoriografic românesc a cunoscutului istoric de origine română Ștefan Lemny, o carte care a devenit într timp o referință în cantemirologia românească, dedicată lui Dimitrie și Antioh Cantemir, și ea adresată publicului francez. Am luat astfel măsura gradului în care receptorul potențial al textului sursă, publicul pentru al cărui uz este scris un text, cu alte cuvinte ceea ce teoria literară numește intenționalitatea autorului, determină configurația textului și, implicit, orice

---

³ Magda Jeanrenaud, *Paradoxala poetică a lui Pierre Pachet*, prefață la Pierre Pachet, *Opera zilelor*, traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Paralela 45, București, 2001, pp. 5-12.

⁴ Magda Jeanrenaud, *Postfață* la Julia Kristeva, *Samurii*, traducere de Magda Jeanrenaud, RAO, București, 1997, pp. 359-379.

traducere bună a sa, complicând tehnicile de traducere ce se adresează unui alt public țintă. Din acest punct de vedere autonomia textului, așa cum a fost ea definită și proclamată de poetica “dură” se dovedește a fi o înșelătoare (și periculoasă) capcană inclusiv pentru teoria și practica traducerii.

Este și ceea ce m-a făcut să reînnod cu o practică total dispărută, din vremea celor dintâi traduceri, cutumă a “prefetei de traducător”, în sensul propriu al termenului: cel puțin trei din traduceri mele (Pachet, Reichmann, Ricœur) sunt însoțite de prefete ce cuprind secțiuni ample ce în care expun problemele cu care m-am confruntat în traducerea respectivelor texte, încercând să le situez în ansamblul teoriei traductologice, pentru a explica apoi cum se pot ele rezolva azi, ținând cont de tipul de text și de tipul de public cărui i se adresează acesta.

Am publicat în 2006⁵, 2007⁶ și în 2012 volume cuprinzând studii și analize de teorie a traducerii, care au fost semnalate și recenzate călduros în revistele de specialitate românești și nu numai. Numărul mare de recenzii și semnalări ale textelor semnate de mine atestă un ecou incontestabil în mediile profesionale, ca și un spor de prestigiu al școlii traductologice construite la Facultatea de Litere din Iași din ultimii zece ani. Se adaugă aici și invitarea mea la colocvii de specialitate peste hotare, unde, de altfel, am ținut și cursuri bine apreciate de colegii străini. Drept urmare am fost solicitată să public la Paris un volum apărut în 2012⁷ de studii privind, între altele, modul cum au fost traduși în limba franceză mari scriitori români precum I.L. Caragiale, Mihail Sebastian, E.M. Cioran, iar la începutul anului 2014 a apărut, la o cunoscută editură specializată de la Berlin, versiunea germană a cărții mele despre *Universaliiile traducerii*⁸.

Consider că, de-a lungul anilor de cercetare și de elaborare de cărți, studii, articole mi-am dobândit un evident prestigiu profesional, atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Data
Jeanrenaud

25.02.2014

Prof. dr. Magda

---

⁵ Magda Jeanrenaud, *Universaliiile traducerii. Studii de traductologie*, Cuvânt înainte de Gelu Ionescu, Editura Polirom, col. Collegium, Iași/București, 2006, 387 pag.

⁶ Magda Jeanrenaud, *Teme și motive de poetică*, Editura Institutului European, Iași, 2007, 245 pag.

⁷ Magda Jeanrenaud, *La Traduction là où tout est pareil et rien n'est semblable*, cu o prefață de Claude Hagège EST – Samuel Tastet Éditeur, Paris-București, 2012, 346 pag.

⁸ Magda Jeanrenaud, *Universalien des Übersetzens*, cu o prefață de Michael Metzeltin, Frank&Timme Verlag, Berlin, 2014, 330 p.